

LAKIALOITE 118/2001 vp

Laki kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tämä lakialoite on rinnakkaislakialoite hallituksen esitykselle HE 151/2001 vp laeiksi kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Lakialoitteessa esitetään, että kansaneläkkeensaajille maksettaisiin huollettavina olevista alle 18-vuotiaista lapsista kansaneläkkeeseen lapsikorotusta, jonka suuruus olisi 30 euroa (178,37 mk) kuukaudessa. Tämä tapahtuisi li-

säämällä kansaneläkelakiin lailla 1491/1995 kumottu, uudelleen muotoiltu ja rahamääriltään tarkistettu 29 §. Nykyisin maksetaan ennen vuotta 1996 myönnettyjä lapsikorotuksia 105 mk kuukaudessa jokaista kansaneläkeläisen huollettavana olevaa alle 16-vuotiaasta lasta kohden. Hallituksen esityksessä HE 151/2001 vp esitetään ikäraajaksi edelleen 16 vuotta sekä lapsikorotuksen suuruudeksi 17,66 euroa (105 mk).

PERUSTELUT

1 Aikaisempi lapsikorotus ja nykytilanne

Aiemman kansaneläkejärjestelmän mukaan kansaneläkkeensaajalla oli oikeus saada eläkkeeseen lapsikorotus, jos hänellä oli huollettavanaan alle 16-vuotias lapsi tai lapsia. Korotus maksettiin jokaisesta tämänikäisestä lapsesta ja molemmille puolisoille erikseen, mikäli molemmat olivat kansaneläkkeensaajia. Vuonna 1995, jolloin korotus vielä maksettiin, sen suuruus oli 262 mk kuukaudessa. Tuolloin kansaneläkkeensaajilla oli noin 30 000 alle 16-vuotiaasta lasta.

Hallituksen esitys HE 119/1995 vp perusteli lapsikorotusten poistoa säästösyillä. Hautausavustusten, lapsikorotusten ja puolisolien pois-

tolla laskettiin säästettävän 35 miljoonaa markkaa vuodessa. Lain 1491/1995 tultua voimaan 1.1.1996 uusia lapsikorotuksia ei enää ole myönnetty ja voimassa olleita lapsikorotuksia on vuosittain leikattu niin, että tänä vuonna lapsikorotuksen suuruus on 105 mk. Nyt annetulla hallituksen esityksellä lapsikorotukset otetaan uudelleen käyttöön, mutta vain leikatun suuruusina.

Ne kansaneläkkeensaajat, joilla on alaikäisiä lapsia, ovat yleensä korkeintaan hyvin pientä työeläkettä saavia, jotka ovat joutuneet työkyvyttömiksi suhteellisen nuorella iällä ilman, että merkittävää työeläke-etuutta olisi ehtinyt kertyä. Nuorena alkavan eläkkeen merkittävin syy

ovat mielenterveysongelmat, jotka jo sinänsä vaikeuttavat normaalia elämää eläkeläisenä. Kun tähän tulee lisänä lasten huoltamisesta aiheutuvat taloudelliset vaikeudet, olisi kohtuullista, että laman aikana tehty säästö päätös voitaisiin korjata. Samoihin aikoihin leikattuja lapsilisiä tai lasten kotihoidon tukea ei myöskään ole korjattu, mikä vain korostaa niiden lapsiperheiden syrjäytymisuhan alaista asemaa, joiden huoltaja tai huoltajat ovat kansaneläkkeellä. Nykyisin ei enää myöskään päde se vanhoissa laeissa aikanaan omaksuttu käytäntö, että jo 16 vuotta täyttäneet nuoret osallistuvat työelämässä itsensä huoltamiseen, vaan nuoret ovat mitä suurimmassa määrin taloudellisesti vanhempiansa huollettavia ainakin 18:nteen ikävuoteensa saakka.

2 Muutosehdotukset

Hallitus esittää nyt esityksessä HE 151/2001 vp, että lapsikorotukset otettaisiin uudelleen käyttöön, kuitenkin siten muutettuna, että lapsikorotuksia ei maksettaisi molemmille puolisoille erikseen. Tässä lakialoitteessa esitetään käyttöön ottamista hallituksen esityksen mukaisesti, kuitenkin niin, että lapsikorotus olisi hallituksen esittämää 17,66 euroa suurempi eli 30 euroa kuukaudessa jokaisesta huollettavasta alle 18-vuotiaasta lapsesta. Teknisesti tämä tapahtuisi lisäämällä kansaneläkelakiin (347/1956) uudeleen lailla 1491/1995 kumottu 29 §, joka muotoillaan ajanmukaiseksi mm. rahamäärien ja ikärajojen osalta. Muilta osin lapsen toimeentulosta huolehtiminen ja siihen rinnasteiset tilanteet ovat samat kuin ennen vuotta 1996 voimassa olleessa 29 §:ssä.

Kansaneläkkeen lapsikorotuksen suuruudeksi ehdotetaan 30 euroa (178,37 mk) kuukaudessa, joka maksettaisiin jokaisesta alle 18-vuotiaasta samassa taloudessa asuvasta omasta tai puolison lapsesta. Tukea myönnettäisiin yhdenmukaisesti hallituksen esityksen kanssa myös silloin, kun eläkkeensaaja huoltaa muualla asu-

vaa. Tavoitteena tulisi olla, että lapsikorotusta jatkossa parannettaisiin vuonna 1996 tehtyjä leikkauksia edeltävälle tasolle.

Aiempi 16 vuoden ikäraja ehdotetaan muutettavaksi 18 vuoteen siitä syystä, että vain harva 16—18-vuotias on nykyisin työelämässä; lähes kaikki käyvät koulua tai opiskelevat ja ovat siten pääasiassa vanhempiansa taloudellisen huollon varassa. Myös tämänikäisen nuoren kulutus on suuri, kuten mm. lapsilisätyöryhmä vuoden 2001 alussa on todennut.

Lailla 1491/1995 poistettiin kansaneläkkeen lapsikorotukset, puolisolisa ja hautausavustus, jolloin kansaneläkelain luvun 3 b sisällöksi jäivät pelkästään hoitotuet. Luvun aiempi otsikko Kansaneläkkeeseen maksettavat lisät muutettiin samalla otsikoksi Hoitotuet. Tässä lakialoitteessa ehdotetaan myös luvun otsikkoon lisättäväksi lapsikorotus, jolloin se vastaa kohdan sisältöä.

3 Taloudelliset vaikutukset

Kansaneläkkeen saajien alaikäisten lasten lukumääräksi voidaan arvioida noin 30 000. Nk. suojattujen lapsikorotusten lukumäärä vuonna 2001 on 9 600 ja kustannus yhteensä noin 8 miljoonaa markkaa. Heidänkin osaltaan tapahtuu tämän lakiesityksen mukaan lapsikorotuksen parannus. Hallituksen esityksen mukaisesti parannettuna lapsikorotusten lisäkustannukset olisivat arviolta 1,9 miljoonaa euroa (11 Mmk) ja yhteissumma vuonna 2002 olisi 3,7 miljoonaa euroa (22 Mmk). Tämän lakialoitteen esittämät parannukset nostaisivat kokonaiskustannukset noin 6 miljoonaan euroon (36 Mmk:aan).

4 Voimaantulo

Lainmuutos ehdotetaan saatettavaksi voimaan 1.1.2002 alkaen.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

kansaneläkelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 8 päivänä kesäkuuta 1956 annetun kansaneläkelain (347/1956) 3 b luvun otsikko, sellaisena kuin se on laissa 1491/1995, sekä
lisätään lakiin siitä mainitulla lailla 1491/1995 kumotun 29 §:n tilalle uusi 29 § seuraavasti:

3 b luku

Lapsikorotus ja hoitotuki

Lapsikorotuksen määrä on kutakin edellä sanottua lasta kohden 30 euroa kuukaudessa.

29 §

Jos kansaneläkettä saavan tai hänen puolisonsa 18 vuotta nuorempi lapsi elää samassa taloudessa kansaneläkettä saavan kanssa tai jos kansaneläkettä saava muutoin vastaa muualla asuvan lapsensa toimeentulosta, kansaneläkkeeseen maksetaan lapsikorotus.

5—6 mom.
(kuten HE)

Voimaantulosäännös
(kuten HE)

2—3 mom.
(kuten HE)

2.

Laki

eläkkeensaajien asumistukilain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 28 päivänä heinäkuuta 1978 annetun eläkkeensaajien asumistukilain (591/1978) 6 §:n 2 momentin 2 kohta, sellaisena kuin se on laissa 981/1996, seuraavasti:

6 §
(kuten HE)

Voimaantulosäännös
(kuten HE)

3.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 10 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain
(734/1992) 10 a §:n 3 momentti, sellaisena kuin se on laissa 592/2001, seuraavasti:

10 a §
*Päivähoitomaksun määrittämisen perusteena
olevat tulot*
(kuten HE)

Voimaantulosäätös
(kuten HE)

Helsingissä 28 päivänä syyskuuta 2001

Liisa Hyssälä /kesk
Niilo Keränen /kesk
Timo E. Korva /kesk
Pekka Vilkuna /kesk
Hannu Aho /kesk
Pauli Saapunki /kesk
Hannes Manninen /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Olavi Ala-Nissilä /kesk
Aulis Ranta-Muotio /kesk
Jukka Vihriälä /kesk
Mari Kiviniemi /kesk

Seppo Kääriäinen /kesk
Timo Kalli /kesk
Mika Lintilä /kesk
Johannes Leppänen /kesk
Mauri Salo /kesk
Jaana Ylä-Mononen /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Kyösti Karjula /kesk
Inkeri Kerola /kesk
Anu Vehviläinen /kesk
Tero Mölsä /kesk
Mauri Pekkarinen /kesk